

หญ้าแฝก...กับการอนุรักษ์ดินและน้ำในพื้นที่นา

หญ้าแฝก เป็นหญ้าที่นอกจากจะปลูกเพื่อป้องกันการชะล้างพังทลายของดินแล้ว ยังปลูกเพื่อประโยชน์ในการเก็บรักษาความชื้น ปรับปรุงบำรุงดิน ฟื้นฟูดินและรักษาสภาพแวดล้อม โดยเฉพาะพื้นที่ทำการเกษตรที่มีปัญหาความอุดมสมบูรณ์ของดินต่ำ หรือดินเสื่อมโทรม การนำหญ้าแฝกไปใช้ประโยชน์ในพื้นที่เกษตรมีหลายรูปแบบ เช่น การปลูกในพื้นที่พืชผัก พืชไร่ สวนไม้ผล ไม้ยืนต้น หากแต่ในที่นี่จะกล่าวถึงการปลูกหญ้าแฝกในนาข้าว ซึ่งหลายคนอาจจะสงสัยว่าจะปลูกหญ้าแฝกในนาข้าวไปทำไมกัน ปลูกแล้วได้ประโยชน์อะไร คຸ່ມคຸ່ມหรือที่นำหญ้าไปปลูกในนาข้าว เราไปหาคำตอบกัน...

รูปแบบการปลูกหญ้าแฝกในพื้นที่นา

การปลูกหญ้าแฝกในนาข้าว สามารถปลูกได้ 2 รูปแบบคือ การปลูกในพื้นที่ปลูกข้าว ซึ่งจะปลูกหลังการเก็บเกี่ยวผลผลิตข้าวแล้ว และการปลูกบริเวณรอบขอบคันนา

การปลูกในพื้นที่ปลูกข้าว

พื้นที่นาที่อาศัยน้ำฝน ในฤดูแล้งจะถูกปล่อยทิ้งร้างไว้ เกษตรกรสามารถใช้ประโยชน์พื้นที่ในการปลูกหญ้าแฝก โดยปลูกหลังการเก็บเกี่ยวผลผลิตข้าวประมาณเดือนธันวาคม เพื่อให้หญ้าแฝกมีเวลาในการเจริญเติบโต 6 - 8 เดือน จึงทำการขุดกอหรือตัดออก ให้รากหรือต้นตอที่เหลือย่อยสลายกลายเป็นอินทรีย์วัตถุ แล้วใช้พื้นที่สำหรับปลูกข้าวในเดือนกรกฎาคม - สิงหาคมของปีถัดไป วิธีการปลูกหญ้าแฝกในพื้นที่นา ทำได้ดังนี้

1. เตรียมกล้าหญ้าแฝกสำหรับปลูก หากดินพอมมีความชื้น สามารถใช้กล้าแบบเปลือยราก แต่การใช้กล้าถุงจะทำให้หญ้าแฝกมีการรอดตายสูง

2. เตรียมพื้นที่ไถและปรับหน้าดินให้เสมอ ขุดหลุมปลูกลึกประมาณ 10 เซนติเมตร ระยะปลูก 30x30 หรือ 50x50 เซนติเมตร รองก้นหลุมด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก 1 กำมือ นำหญ้าแฝกลงปลูก ให้น้ำจนดินชุ่ม

3. ประมาณ 2 สัปดาห์หลังปลูก รากหญ้าแฝกจะแตกและเริ่มขออนุเคราะห์อาหาร หากมีน้ำหมักชีวภาพ ให้รดด้วยน้ำหมักชีวภาพเพื่อช่วยเร่งการแตกราก โดยใช้ น้ำหมักชีวภาพเจือจางกับน้ำ อัตราส่วน 1:500 รดที่โคนต้น

4. อายุ 2 เดือนขึ้นไป จะเริ่มแตกกอสูง ควรตัดใบทุกเดือน เพื่อเพิ่มจำนวนการแตกหน่อ และใส่ปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอกตามความจำเป็น

5. อายุ 6 เดือนขึ้นไป ทำการขุดหญ้าแฝกเพื่อนำหน่อไปเพาะชำสำหรับปลูกในพื้นที่อื่นหรือจำหน่าย แล้วทำการไถพรวนและพักดินไว้ประมาณ 20 วัน เพื่อให้ส่วนรากของหญ้าแฝกย่อยสลาย จากนั้นสามารถใช้พื้นที่แปลงนาสำหรับปลูกข้าวหรือปลูกพืชอื่นๆ ได้ต่อไป

ประโยชน์ของการปลูกหญ้าแฝกในพื้นที่นา

- ทำให้ดินโปร่ง ร่วนซุย โดยเฉพาะดินนาที่เป็นดินทรายละเอียด ดินมักแน่นทึบ น้ำซึมลงดินได้ยาก รากหญ้าแฝกสามารถชอนไชทำให้น้ำไหลซึมลงไปได้ ช่วยดูดซับน้ำกักเก็บความชื้นในดินได้ 20-25 เปอร์เซ็นต์ ทำให้เกิดความชุ่มชื้นในพื้นที่ และการไถพรวนดินง่ายขึ้น
- เพิ่มความอุดมสมบูรณ์ของดิน เมื่อมีการขุดหญ้าแฝกออกไป รากที่อยู่ในดินและใบที่ตัดทิ้งไว้ในพื้นที่เมื่อย่อยสลายกลายเป็นอินทรีย์วัตถุสะสมในดิน 35- 40 เปอร์เซ็นต์ ทำให้ดินอุดมสมบูรณ์และมีการอุ้มน้ำดีขึ้น
- ช่วยลดปริมาณโลหะหนักที่ปนเปื้อนในดิน เช่น กรณีที่พบการปนเปื้อนของแคดเมียมในนาข้าวและพืชไร่นาอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ทำให้ข้าวที่ปลูกเกิดการปนเปื้อนไม่สามารถนำไปบริโภคได้ หากปลูกหญ้าแฝกล้อมรอบพื้นที่ รากหญ้าแฝกสามารถดูดซับโลหะหนักไว้ไม่ให้แพร่ลงไปในพื้นที่ปลูกข้าวได้
- สร้างรายได้จากการจำหน่ายกล้าหญ้าแฝก โดยสามารถขุดต้นหญ้าแฝกขายให้กับกรมพัฒนาที่ดินเพื่อนำไปสนับสนุนให้กับผู้มาขอรับบริการ จากนั้นเกษตรกรสามารถใช้พื้นที่สำหรับปลูกข้าวได้ตามปกติ

การปลูกรอบขอบคันนา

เป็นการนำหญ้าแฝกไปปลูกบริเวณด้านข้างของคันนา ความยาวตลอดแนวคันนา วิธีการเริ่มจากขุดดินให้เป็นร่องลึกประมาณ 10 เซนติเมตร ใส่ปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอกคลุกเคล้าให้เข้ากับดินในร่องปลูก นำกล้าหญ้าแฝกที่เตรียมไว้ลงปลูก หากเป็นกล้าแบบรากเปลือยใช้ระยะปลูก 5 เซนติเมตร หรือระยะปลูก 10 เซนติเมตร สำหรับกล้าเพาะชำถุง เมื่อหญ้าแฝกเจริญเติบโตเต็มที่ จะมีความสูงมากกว่า 120 เซนติเมตร ควรตัดใบทุกๆ 3-4 เดือน

ประโยชน์ของการปลูกหญ้าแฝกรอบขอบคันนา

- รากที่หนาแน่นและมีจำนวนมากช่วยยึดดินไม่ให้คันนาพังทลาย อีกทั้งรากหญ้าแฝกที่มีกลิ่นเฉพาะตัว และใบที่คมช่วยป้องกันสัตว์ที่ชอบไปขุดรู เช่น หนู หรือ งู ทำให้ลดการพังทลายของคันนา
 - กรณีเกิดน้ำท่วม ความแรงของน้ำอาจทำให้คันนาเสียหายได้ หากมีหญ้าแฝกเป็นเสมือนกำแพงกั้นจะช่วยชะลอการไหลของน้ำ ลดความเสียหายของคันนา และช่วยลดแรงปะทะของน้ำกับต้นข้าว ทำให้ต้นข้าวไม่หักล้ม
 - เพิ่มการดูดซับก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ ที่เป็นสาเหตุทำให้เกิดภาวะโลกร้อน หญ้าแฝกดูดซับก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ได้ 1-5 กิโลกรัมต่อตารางเมตรต่อปี หากมีการปลูกในพื้นที่ต่างๆ เพิ่มมากขึ้น จะช่วยลดปัญหาโลกร้อนได้อย่างง่ายๆ
 - ใบหญ้าแฝกที่ตัดออกทุก 3 - 4 เดือน นำไปเป็นวัสดุคลุมแปลงปลูกพืชผัก หรือพืชไร่นาข้าวหลังฤดูเก็บเกี่ยว เป็นการเพิ่มอินทรีย์วัตถุในดินนา และเก็บรักษาความชื้นในดินให้กับพืชที่ปลูกหลังนา นอกจากนี้สามารถนำไปมัดตรงข้าว และนำไปเป็นอาหารสัตว์ เช่น โค กระบือ ได้เป็นอย่างดี
- ❖ **หญ้าแฝกไม่ได้มีประโยชน์เพียงการอนุรักษ์ดินและน้ำในพื้นที่ลาดชันเท่านั้น พื้นที่ราบ พื้นที่นา เราสามารถใช้ประโยชน์จากหญ้าแฝกได้เช่นกัน อยู่ที่ว่าเราจะนำมาปรับใช้อย่างไรให้เกิดประโยชน์และเหมาะสมกับสภาพพื้นที่**

